

Rozloučení s Jaroslavem Beránkem

3.7.2025 - Jaroslav Láník, Jiří Rajlich | Vojenský historický ústav Praha

V pondělí 23. června jsme se na Ďáblickém hřbitově rozloučili a zavzpomínali na našeho dlouholetého kolegu Jaroslava Beránka. V prvním letošním čísle časopisu Historie a vojenství jsme otiskli jeho nekrolog, který zde, při této příležitosti, zveřejňujeme spolu s několika fotografiemi.

Jaroslav Beránek

(1954-2025)

S lítostí a zármutkem jsme přijali zprávu, že 27. ledna 2025 ve věku nedožitých 71 let zemřel náš dlouholetý kolega a bývalý šéfredaktor Historie a vojenství Jaroslav Beránek, pro přátele Jarda.

Narodil se 27. února 1954. Po maturitě na pražském Sladkovského gymnáziu pracoval mj. v reklamní agentuře Rapid. V letech 1982–1986 vystudoval Fakultu žurnalistiky Univerzity Karlovy. Následně působil v nakladatelstvích Orbis a Melantrich a od roku 1991 v České tiskové kanceláři. Několikrát byl vyslán jako zvláštní zpravodaj do zahraničí a později se v ČTK stal vedoucím směny domácí redakce. Z jeho dalšího pestrého profesního životopisu zmiňme alespoň místo editora odborných stránek Hospodářských novin.

Do Vojenského historického ústavu Praha nastoupil pouhé tři dny po svých padesátých narozeninách 1. března 2004 jako šéfredaktor časopisu Historie a vojenství. V této funkci pak působil bezmála sedmnáct let.

Tyto „povinné“ biografické údaje nemohou zdaleka vystihnout ani šíři a hloubku Beránkových zájmů, ani jeho nezaměnitelný osobní vklad do obsahové náplně Historie a vojenství. Vedle mnohostranných novinářských a redaktorských zkušeností s sebou totiž přinášel také důvěrnou znalost historické materie i schopnost vnímat její kulturní přesahy do jiných oborů. Právě Jarda Beránek se ujal realizace záměru nového vedení VHÚ Praha vydávat jediné české vědecké periodikum o dějinách vojenství nejen v souladu s nejnovějšími polygrafickými trendy, ale také s jeho původně deklarovanou obsahovou náplní, což se do té doby dělo jen z malé části či dokonce vůbec. Výsledkem byl časopis v podobě, v jaké ho znáte dnes: velkoformátový, celobarevný a na křídovém papíře, aby v něm mohly být v hojné míře a v náležité kvalitě reprodukovány fotografie, faksimile dokumentů, plány, mapy, výtvarná umělecká díla apod. Nově zavedené rubriky (Z muzejního života, Příběhy sbírkových předmětů, Z restaurátorských dílen...) začaly čtenáře seznamovat se zajímavými exponáty ze sbírky VHÚ Praha a přinášet aktuální informace o dění ve vojenském muzejnictví doma i v zahraničí. Důsledná redakční práce Jardy Beránka rozptýlila obavy mnohých, že nová forma časopisu, a především bohaté využití obrazového materiálu, ovlivní jak výběr témat, tak i formu jejich zpracování a postupně povede k přeměně vědeckého periodika na pouhou obrázkovou revui.

Jarda se vedle toho sám zabýval historií, zejména první a druhé světové války, a na toto téma publikoval již od devadesátých let články na stránkách Víkendové přílohy Hospodářských novin, později v pátečním a dalších periodikách. Jeho zájem o tuto problematiku prohloubil pobyt v Londýně (1999–2003), kde jeho manželka Zuzana Blühová působila jako mluvčí Velvyslanectví České republiky. Ve Velké Británii měl možnost setkávat se s členy Československé obce legionářské v zahraničí a s dalšími veterány při pietě u památníků padlých československých vojáků a pilotů na vojenském hřbitově v Brookwoodu, u památníku v zámeckém parku v Cholmondeley a při dalších akcích. S mnoha čs. válečnými veterány žijícími v Británii byl v dlouhodobém přátelském spojení.

Navázal také řadu kontaktů s představiteli muzeí a galerií, především Imperiálního válečného muzea. Od té doby se Londýn stal jeho druhým domovem, kam pravidelně jezdil, aby mohl „své“ příznivce – k nimž patřili rovněž čtenáři Historie a vojenství – informovat o kulturním dění v metropoli nad Temží i mimo ni.

Na stránkách tohoto časopisu každoročně publikoval řadu zasvěcených příspěvků o nových britských expozicích. Už pro druhé číslo ročníku 2004 napsal rozsáhlou informaci o výstavě v Imperiálním válečném muzeu, věnované 60. výročí vylodění v Normandii (D-Day). Na ni navázalo mnoho dalších. Všechny Jardovy texty jsou přitom typické tím, že vedle precizní znalosti historických reálií přinášejí četné přesahy do kulturní sféry. V roce 2009 se Jarda stal kmotrem beránka Jaroslava. Plyšový maskot Leteckého muzea Kbely měl vlastní zápisník letů, kam se obdobně jako u skutečných pilotů zapisovaly všechny jeho cesty. Po ukončení své „služby“ byl spolu se zápisníkem vydražen v benefiční aukci, jejíž výtěžek byl předán sbírkovému projektu .

Zvláštní pozornost zasluhuje Jardova velmi plodná spolupráce s Českým rozhlasem, pro který vedle pravidelných příspěvků připravoval rozsáhlejší dokumentární pořady. Velký prostor mu poskytl cyklus Velké osudy, vysílaný na Českém rozhlasu 2. Během let zde Jarda napomáhal vytvořit ojedinělou rozhlasovou galerii portrétů předních politiků, vědců, vojevůdců a objevitelů; posluchače seznámil např. s osudy admirála Nelsona, Lawrence z Arábie či Václava Hollara.

Na festivalu rozhlasové tvorby Prix Bohemia Radio 2009 obdržel v soutěžní kategorii , v níž se utkaly pořady o významných událostech „osmičkových a devítkových“ roků, zvláštní uznání za dokumentární pořad o životních osudech Johna McCrae, odvysílaný v roce 2008.

Posluchači Jardových rozhlasových pořadů oceňovali jak jeho volbu témat, tak brilantní znalost reálií, obdivuhodnou lehkost podání s vytríbeným smyslem pro detail a v neposlední řadě i kultivovaný přednes a příjemný hlas.

Na Českém rozhlasu Vltava v pořadu Mozaika, který je zaměřen na kulturní publicistiku, po dlouhá léta týden co týden informoval o aktuálních výstavách ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska, reflektujících válečné dějiny 20. století.

V roce 2010 Jarda Beránek v rámci Britského roku připravil pro Český rozhlas 3 - Vltava vyprávění o britských muzeích a galeriích. Dvacetidílný seriál se setkal s příznivým ohlasem a autora inspiroval k rozšíření o další informace a instituce. Text vyšel knižně v létě 2012, v době, kdy v Londýně vrcholily přípravy na olympijské hry a na paralympiádu. Publikace není klasickým turistickým průvodcem, ale spíše souborem reportáží a fejetonů a podle autora měla být i pozvánkou k návštěvě mnohdy ojedinělých sbírek. Někteří jeho postřehy o britském kulturním prostředí neváhali přirovnat ke stylu reportážních fejetonů Karla Čapka nebo Karla Kyncla. [...] napsal v úvodu své knihy.

Na podzim 2020 se na stránkách čtvrtého čísla rozloučil se „svým“ časopisem těmito slovy: Historie a vojenství

V jeho posledním každoročním hodnocení bylo jako doporučení na rok 2021 (a léta následující) kategoriicky napsáno: Nikdo z nás netušil, že půjde jen o čtyři roky...

I po jeho odchodu z VHÚ Praha jsme se s Jardou čas od času scházeli. Bylo příjemné posedět s ním na terase Café Kupka ve znovuotevřeném Armádním muzeu Žižkov a povídat si o tom, co je nového, a o jeho plánech do budoucna. Je smutné, že žádné takové setkání se již neuskuteční.

O úmrtí Jaroslava Beránka jsme informovali v tomto textu:
<https://www.vhu.cz/odesel-jaroslav-beranek/>

<https://www.vhu.cz/rozloucení-s-jaroslavem-berankem>